

PRO EUROPA

Gazeta Ligii PRO EUROPA Liga hírlapja – 1-2 / 2005

Aniversare

LIGA PRO EUROPA LA 15 ANI

Liga Pro Europa, una din primele organizații neguvernamentale din România post-comunistă, a fost fondată la 30 decembrie 1989 de un grup de intelectuali țîrgumureșeni devotați ideii pan-europene, valorilor democrației și pluralismului. Inițiată ca grup de reflecție intelectuală, sub presiunea tensiunilor interetnice care au destabilizat Transilvania în primăvara anului 1990, Liga a optat pentru implicarea civică directă, devenind un grup militant. În pofida ostilităților oficialităților și a grupurilor extremiste, Liga Pro Europa a reușit să strângă în jurul său peste șase sute de membri simpatizanți de diferite etnii și confesiuni, să organizeze un număr impresionant de întruniri, dezbateri, colocvii, mese rotunde, să editeze o presă angajată civic, să denunțe provocările și abuzurile autorităților. Numărul de față al gazetei Pro Europa reunește în paginile sale opinii exprimate pe marginea activității Ligii Pro Europa de către personalități din cercurile diplomatice internaționale, de către susținători autohtoni consecvenți ai democrației, precum și un mozaic de gânduri retrospective dar și de perspectivă ale membrilor Consiliului de Coordonare al Ligii Pro Europa.

„Aici, în inima Transilvaniei, cu bogata ei moștenire multiculturală înscriindu-se în marile tradiții intelectuale și spirituale europene, se oferă o ocazie unică de a dezvolta o nouă forță pentru renașterea democratică bazată pe o viziune clară asupra locului României într-o Europă democratică și multiculturală.

Fondată într-un moment dificil al istoriei acestui oraș, Liga Pro Europa și-a dovedit angajamentul ferm în direcția edificării unei Europe multiculturale, începînd de aici, din Țîrgu-Mureș, și îndreptîndu-se în mod deosebit spre tineri, ale căror inimi și minți sînt deschise spre viitor.”

Karen Fogg, fostă ambasadoare a UE la București

„Vă sînt recunoscător pentru șansa de a fi vizitat Liga Pro Europa. Cele mai bune urări tuturor membrilor Ligii, și totodată mult succes în viitoarele lor proiecte de susținere a drepturilor omului și a reformei democratice din România.”

Greg Knight, Director al Centrului Cultural American

„Felicitări! Prin tot ce ați făcut pentru a promova armonia interetnică în Țîrgu-Mureș, ați contribuit la o viață mai bună a tuturor cetățenilor români.”

Alfred Moses, fost ambasador al S.U.A. la București

„A fost o plăcere și o onoare să iau parte la activitățile Ligii manifest orientate spre Europa, care, mai ales aici, în Transilvania, tărîmul artiștilor și meșteșugarilor tradiționali, sînt de importanță covîrșitoare.

Voi fi oricînd gata să mă alătur din nou valoroșilor și remarcabililor oameni ai Ligii Pro Europa.”

Nikola Debelič, fost ambasador al Croației la București

„Pentru mine, Liga Pro Europa – condusă cu multă energie, competență, spirit de pionierat și de sacrificiu de Doamna Smaranda Enache și Domnul Csiky Boldizsár – are o deosebită valoare ideologică și simbolică. Ea a înfruntat și se confruntă în continuare cu adversități, prejudecăți și obstacole. Le-a făcut față cu demnitate, curaj și tenacitate. S-a dovedit o inițiativă viabilă, de viitor și în plină ascensiune. Nu am nici o îndoială că istoria culturală, ideologică și politică a României, după 1989, va reține și situa la locul lor aceste eforturi deosebit de meritorii.”

Adrian Marino

„(...)Activitatea Ligii Pro Europa de la Țîrgu-Mureș, care sub exigența și moderna îndrumare a excelentei democrate care e Smaranda Enache, au reușit, în ciuda marilor obstacole întîlnite în cale – și aceste obstacole au fost mai ale reziduul de șovinism și intoleranță din societate –, să marcheze repere fragile, dar spornice, bine venite. Liga Pro Europa editează o publicație de înaltă ținută europeană și intelectuală, *Alterra*, la Țîrgu-Mureș, a cărei difuzare ar trebui extinsă și care ar trebui să figureze în dosarul de filosofie politică al oricărei delegații române în negocierile cu partea ungară.”

Emil Hurezeanu

CALENDAR * NAPTÁR

7 ianuarie – „Valori românești – valori europene”, jurizare a concursului de eseuri organizat de Delegația Uniunii Europene; din partea LPE a participat Smaranda Enache;

12 ianuarie – Grupul pentru Dialog Social a aniversat 15 ani de existență și a conferit Premiul GDS lui Cristian Pîrvulescu, președintele Asociația Pro Democrația; din partea LPE a participat Smaranda Enache;

15 ianuarie – Curs al Colegiului Democrației, susținut de Adrian Sorescu (Asociația Pro Democrația) și avînd ca temă „Sistemele electorale”;

19 ianuarie – Dezbateri privind situația spațiilor verzi în Tîrgu-Mureș, organizată la inițiativa unui grup de consilieri locali; din partea LPE a participat Haller István;

20 ianuarie – Discuții privind modificările legislative în domeniul asociativ, organizat de organizațiile cu activitatea în domeniul social și medical; din partea LPE a participat Haller István; emisiune la Radio Tîrgu-Mureș dedicată studiului „Discriminarea rasială în județele Mureș și Satu-Mare” cu participarea lui Haller István;

27 ianuarie – Întîlnirea reprezentanților societății civile cu reprezentantul Prefecturii județului Mureș; din partea LPE a participat Haller István; Campania „1%”, dezbateri organizată de Centrul de Resurse ONG; din partea LPE a participat Haller István;

29 ianuarie – Curs al Colegiului Democrației, susținut de Cristian Pîrvulescu (Asociația Pro Democrația) și avînd ca temă „Statul – evoluție și tipuri”;

2 februarie – Lansarea la Cluj a Barometrului de opinie Metromedia Transilvania, organizată de CRDE și LPE; din partea LPE au participat Haller István și Szenkovics Dezső;

3 februarie – Conferință de presă a LPE avînd ca subiecte împlinirea a 15 ani de la înființarea Ligii PRO EUROPA, poziția PEL privind implicațiile comemorării Holocaustului, încălcarea dreptului la privatitate prin solicitarea unor informații personale din partea autorităților, prezentarea studiului „Discriminarea rasială în județele Mureș și Satu-Mare”, numărului 25 al revistei Altera și a Caietelor Academiei Interculturale Transsylvania; Curs al Colegiului Democrației, susținut de Ungvári Zrinyi Imre și avînd ca temă „Tîrgu-Mureșul – spațiu multicultural”;

5 februarie – Ședință de board la Centrul Educațional Soros din Miercurea Ciuc organizată la Cluj; din partea LPE a participat Smaranda Enache;

9 februarie – Lansarea națională a „Deceniului pentru Incluziunea Romilor 2005-2015”, organizată de Guvernul României (Agenția Națională pentru Romi) și Banca Mondială la București; din partea LPE a participat Haller István;

10 februarie – Curs al Colegiului Democrației, susținut de Kádár Magor și avînd ca temă „Țeluri de comunicare în viața publică”;

18 februarie – Curs al Colegiului Democrației, susținut de Haller István și avînd ca temă „Drepturile copilului”;

23 februarie – Dezbateri asupra Raportului paralel privind respectarea de către România a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale, organizată de LPE la București; Întrunirea Consiliului Centralului de Studii și Dezvoltare Regională; din partea LPE au participat Smaranda Enache și Szokoly Elek; Întrunirea juriului Delegației Europene; din partea LPE a participat Smaranda Enache;

24 februarie – Ședință a Consiliului Local al municipiului Tîrgu-Mureș; din partea LPE a fost prezent Haller István;

25 februarie – Curs al Colegiului Democrației, susținut de Szabó Ödön și avînd ca temă „Elemente de istorie și cultură ale comunității maghiare din Transilvania”;

26 februarie – „Femei în politică – pînă cînd o minoritate?”, masă rotundă organizată de LPE în colaborare cu Consiliul Județean, avînd ca invitate reprezentante ale partidelor politice, instituțiilor publice locale, presei și ONG-urilor;

28 februarie – 3 martie – Cea de-a doua sesiune a Academiei Interculturale Transsylvania, consacrată comunității maghiare din Transilvania, desfășurată la Cluj și Odorheiu Secuiesc;

januar 7 – „Román értékek - Európai értékek”, Az Európai Unió Küldöttsége által szervezett esszéverseny elbírálása; a PEL részéről Smaranda Enache vett részt;

januar 12 – A Társadalmi Párbeszéd Csoport (GDS) fennállása 15-ik évfordulójának megünneplése alkalmából Cristian Pîrvulescu, a Pro Democratia Alapítvány elnöke GDS díjban részesült; a PEL-t Smaranda Enache képviselte;

januar 15 – Adrian Sorescu (Pro Democratia Alapítvány) előadást tartott a Demokrácia Kollégiumában „Választási rendszerek” címmel;

januar 19 – Több helyi tanácsos által szervezett, a marosvásárhelyi zöldövezetek helyzetéről tartott vitafórum; a PEL részéről részt vett Haller István;

januar 20 – A szociális és egészségügyi területen dolgozó társulások által szervezett, a társulásokat érintő törvénymódosításokról tartott megbeszélés; a PEL részéről részt vett Haller István; Rádióbeszélgetés a „Faji megkülönböztetés Maros és Szatmár megyékben” című tanulmányról Haller Istvánnal a Marosvásárhelyi Rádióban.

januar 27 – A civil társadalom képviselőinek találkozása Maros megye prefektusával; a PEL részéről részt vett Haller István; A Nemkormányzati Forrásközpont által szervezett, az „1%-os Kampany”-ról tartott vitafórum; a PEL részéről részt vett Haller István;

januar 29 – Cristian Pîrvulescu (Pro Democratia Alapítvány elnöke) előadása a Demokrácia Kollégiumában az államok típusairól és fejlődéséről;

február 2 – A kolozsvári Etnokulturális Sokszínűség Forrásközpontja és a PEL által szervezett, a Metromedia Transilvania által kivitelezett közvéleménykutatási barométer bemutatója Kolozsváron; a PEL részéről részt vett Haller István és Szenkovics Dezső;

február 3 – PEL sajtókonferencia. Témák: A PEL fennállásának 15-ik évfordulója; a PEL álláspontja a Holocaustsztról szóló megemlékezésekről, a személyes adatok védelmének megszegése a hatóságok által, a PEL által kidolgozott „Faji megkülönböztetés Maros és Szatmár megyékben” című tanulmánynak, az Altera folyóirat 25-ik számának, valamint a Transsylvania Interkulturális Akadémia Füzetek bemutatása; Ungvári Zrinyi Imre előadása a Demokrácia Kollégiumában „Marosvásárhely mint multikulturális térség” címmel;

február 5 – A csikszeredai Soros Oktatási Központ board-gyűlése Kolozsváron; a PEL részéről részt vett Smaranda Enache;

február 9 – „A romák befogadásának évtizede: 2005-2015” című program ünnepélyes megnyitása Románia Kormánya (Romaügyi Nemzeti Hivatal) és a Világbank által. A PEL részéről Haller István vett részt.

február 10 – Kádár Magor előadása a Demokrácia Kollégiumában „Kommunikációs célok a közéletben” címmel;

február 18 – Haller István előadása a Demokrácia Kollégiumában „A gyermekek jogai” címmel;

február 23 – A nemzeti kisebbség jogaira vonatkozó keret-egyezmény Románia általi betartását elemző párhuzamos jelentés PEL által szervezett megvitatása Bukarestben; A Regionális Tanulmányi és Fejlesztési Központ tanácsának gyűlése Kolozsváron; a PEL részéről részt vett Smaranda Enache és Szokoly Elek; Az Európai Küldöttség esszéversenye zsűriző bizottságának gyűlése; a PEL részéről részt vett Smaranda Enache;

február 24 – Marosvásárhely Városi Tanácsának ülése; a PEL részéről részt vett Haller István;

február 25 – Szabó Ödön előadása a Demokrácia Kollégiumában „Az erdélyi magyar közösség kultúrájának és történelmének elemei” címmel;

február 26 – „Nők a politikában. Meddig kisebbségben?” címmel, a PEL által szervezett kerekasztal-beszélgetés a Megyei Tanács termében, melyen több politikai párt, helyi közintézmény, sajtó és nemkormányzati szervezet női képviselői vettek részt;

február 28 - március 3 – A Transsylvania Interkulturális Akadémia, az erdélyi magyar kisebbség bemutatásának szentelt, Kolozsváron és Udvarhelyen tartott második szessziója;

Smaranda Enache

România avea nevoie de o infuzie de europenism

Pentru a înțelege istoria Ligii Pro Europa și mai ales evoluția ei ulterioară, este important de știut că fondatorii săi, intelectualii țîrgumureșeni, aveau și înaintea revoluției din decembrie 1989 o relație informală puternică, deși nu alcătuiau un grup propriu-zis de disidență. Era un nucleu, în sînul elitei culturale și artistice locale, care funcționa în mod conștient ca un filtru între instituțiile de cultură și imperatiile propagandistice ale culturii socialiste. Ne cunoșteam opiniile, împărtășite în semi-clandestinitate, ne respectam valorile și așteptam momentul propice pentru a putea articula acest grup informal într-o structură publică. Ne unea solidaritatea împotriva absurdității regimului Ceaușescu. Făceam, împreună sau separat, acele lucruri care pregăteau într-un fel schimbarea sau, în orice caz, diminuau ravagiile dictaturii asupra gândirii și mentalității colective. Comentam știrile posturilor de radio care emiteau din lumea liberă, circulam între noi o literatură de samizdat sau cărțile schimbărilor din Est, o literatură central-europeană de opoziție care intra pe căi extrem de dificile în țară. Legătura noastră era ușurată de faptul că eram, majoritatea dintre noi, poligloți, citeam cu ușurință literatura *underground* din Ungaria, mult mai bogată și mai curajoasă.

Puteam astfel compara regimurile totalitare din Est și eram conștienți că, poate cu excepția Albaniei, regimul lui Ceaușescu era cel mai dur, cel mai primitiv, un fel de satraperie asiatică, posibilă tocmai ca urmare a izolării complete a României de Europa. Pentru noi a fost foarte limpede că, pentru ca un astfel de regim să nu mai poată fi posibil, era imperios necesară reînnoirea relației cu istoria europeană a României, cu tradițiile europene ale comunităților noastre din Transilvania.

În chiar zilele revoluției din decembrie '89 am început să ne organizăm. Ne-a încurajat faptul că și alte grupuri de intelectuali s-au manifestat imediat după Revoluție, bunăoară Grupul pentru Dialog Social s-a lansat public cu o zi-două înaintea noastră. Acest lucru ne-a dat semnalul clar că putem să aducem și noi la vedere acest grup și să-l înregistrăm. Denumirea pe care i-am dat-o, aceea de „Pro Europa”, de-a lungul anilor a fost pusă deseori sub semnul întrebării și etichetată ca nu total patriotică. Dar ea izvoră tocmai din convingerea noastră că România, pentru a deveni o democrație, pentru a deveni un stat al normalității, trebuie să-și reînnoie soarta cu propriul său destin european și să pună în valoare acele principii și convingeri, idealurile umaniste europene, care au făcut din Europa gândirii ceea ce ea este. Pentru a se putea despărți de trecutul ei totalitar, România avea nevoie de o infuzie de europenism, iar noi am considerat că putem fi una dintre acele celule care vor genera însănătoșirea, fără să ne iluzionăm că vom reuși de la început să influențăm pe toată lumea în această țară. Dar consideram că aveam o datorie locală sau regională să fim un asemenea laborator de idei.

Europa umanistă înseamnă în primul rînd demnitate umană, solidaritate, egalitate de șanse. Perpetuarea practicilor totalitare ne-ar fi menținut în afara Europei. Discriminarea etnică fusese instrumentalizată cu succes în perioada comunismului. În chiar

(continuare în p. 4)

Csíky Boldizsár

Înființarea Ligii Pro Europa a fost cel mai firesc lucru

O vreme mai îndelungată am analizat care este secretul succesului lui Ceaușescu; nu era suficientă explicația că așa e dintotdeauna poporul român sau că am fi fost deja aneștiizați și incapabili de inițiativă. Și atunci am ajuns la concluzia că Ceaușescu putea face ceea ce făcea tocmai pentru că izolase țara de restul lumii, de restul Europei, mai bine zis. Îi era astfel mult mai ușor să își exercite controlul fiindcă nu numai contactele, ci și puterea internă a fost redusă prin această manevră. Au fost tăiate pur și simplu căile de comunicare materiale, dar mai ales cele spirituale (nu mai existau decît posturile de radio din străinătate care își asumaseră acest rol și puțina literatură adusă în țară în condiții de ilegalitate și cu riscuri enorme). Și atunci, bineînțeles, imediat ce a apărut posibilitatea legală – acest drept al societății de a se organiza în formațiuni civile fusese cu desăvîrșire strivit pînă atunci –, a fost un gest aproape reflex să punem bazele unui grup de reflecție, transformat apoi în organizație militantă. Și deoarece convingerile noastre fuseseră în tot acest timp pro-europene, am numit organizația înființată de noi „Liga Pro Europa”.

Eu lucram pe vremea aceea la Teatrul de Păpuși, într-un fel de exil de la Filarmonică. Au fost ani foarte frumoși pentru mine aici, la Teatrul de Păpuși, pentru că am trăit exact din meseria mea, din compoziție; toată viața mea mă ocupasem de administrație, iar aici lucrul meu principal era să scriu muzică pentru diferite piese.

Îmi amintesc o piesă scrisă de Smaranda Enache, căreia eu i-am compus muzica, intitulată „Fabule”, și în care erau prezentate fabule clasice într-o manieră absolut „interesantă” pentru momentul respectiv: totul avea o rezonanță politică. Brodînd pe marginea istorioarei în care măgarul se crede împărat, piesa lăsa să se înțeleagă absolut clar pentru toată lumea despre ce și mai ales despre cine este vorba. Nici azi nu știu cum de dînsa a avut curajul să scrie așa ceva și cum de am avut eu curajul să compun marșuri absolut proletcultiste pentru piesă, dar am făcut-o. Să nu uităm, asta se întîmpla la mijlocul anului '89.

S-a mai întîmplat atunci, în decembrie '89 un lucru: sub influența evenimentelor din Timișoara, Smaranda Enache și-a luat inima în dinți și a mers la organizația orășenească a Partidului, unde și-a depus carnetul de partid, ceea ce a fost foarte periculos. Am așteptat apoi cu inima strînsă ca în orice clipă să vină tovarășii și să urmeze represaliile. Și, dacă nu mă înșel, tocmai veniseră doi tovarăși cînd la televizor Mircea Dinescu a început să strige că a fugit dictatorul. Și atunci ei s-au întors și au plecat.

În general, era aici, la Teatrul de Păpuși, o atmosferă bună, o conviețuire perfectă, ieșită din comun – regimul comunist aștepta de la activiștii săi să acționeze la divizarea oamenilor, la atomizarea, polarizarea societății, și un mijloc excelent în acest sens îl reprezentau naționalitățile. La Teatrul de Păpuși totul era însă în ordine datorită Smaranda Enache.

În ce mă privește, în toată cariera mea de filarmonist, fie de secretar muzical sau de director de filarmonică sau în cadrul

(continuare în p. 4)

(continuare din p. 3)

*Smaranda Enache:****România avea nevoie de o infuzie de europenism***

primele zile ale revoluției, în diverse organisme provizorii interimare, din care făceam și eu parte, apăruseră, mai precis continuau, accente care țineau de dictatură, pentru care naționalismul fusese un instrument privilegiat de divizare și control. Pentru fondatorii Ligii Pro Europa era foarte clar că pentru o reușită a integrării României în familia europeană, este nevoie să fie depășite fantasmalele și obsesiile trecutului, dar și tratamentele inegale dintre cetățeni. Totodată era limpede că din punct de vedere geostrategic o ruptură pe relația româno-maghiară în România, dar și între România și Ungaria, ar fi subminat procesul de reîntregire a Europei. Acest fenomen s-a și văzut de fapt mai târziu, când a izbucnit conflictul din fosta Iugoslavie. Până astăzi Serbia nu este nici măcar o țară candidată la integrarea europeană. În România începutului de an '90 existau în mod vădit interese interne, venind din zona fostei nomenclaturi comuniste și Securității, de a instrumenta o tensiune interetnică pentru a-și salva puterea și a-și dobândi o nouă legitimitate, de salvatori ai națiunii, în scopul de a obține impunitate politică și juridică, de a se sustrage justiției pentru actele de poliție politică.

Pe de altă parte, era clar că Uniunea Sovietică nu dispăruse încă și doctrina politică brejneviană a controlului imediatei vecinătăți era activă. Să nu uităm, în 1990 nu era deloc clar care va fi granița estică a Uniunii Europene. Pentru noi, orice fel de conflict între români și maghiari, sau între România și Ungaria, era în mod clar o amenințare supremă pentru România de a fi lăsată în afara largirii Uniunii Europene, o sursă de insecuritate și instabilitate în Europa Centrală. Astfel am îmbrățișat încă de la început cauza reconcilierii româno-maghiare ca pe un element de echilibru durabil în Europa Centrală, așa cum reconcilierea franco-germană fusese fundamentul esențial al construcției europene postbelice.

Primul capitol al existenței Ligii Pro Europa, anii '90, a fost dominat de trăirea tragică a unui eveniment (conflictul româno-maghiar) pe care l-am anticipat, dar pe care, în

condițiile de atunci, când nu aveam acces la opinia publică, nu l-am putut împiedica. A fost o lovitură cumplită care ar fi putut pur și simplu să ne pulverizeze, cu atât mai mult cu cât, într-o primă fază, autorii conflictului interetnic, și implicit ai retardării integrării europene a României, au reușit să se prezinte în culorile salvatorilor națiunii, iar noi am devenit ținta batjocurii, a urii iraționale, un fel de trădători de neam. Au fost foarte puțini cei care au înțeles atunci demersul nostru în favoarea unei democrații pluraliste, a apărării drepturilor omului și comunităților minoritare. Nu am cedat presiunii, intimidărilor, deși unii din noi, eu însămi, am devenit un fel de paria. Stigmatul de atunci nu a dispărut întru totul nici azi.

Ceea ce ne-a izbit cel mai mult în timpul evenimentelor din martie '90 și ne-a mobilizat mai apoi pentru opera socială pe care am desfășurat-o de-a lungul anilor a fost nu atât instrumentarea conflictului, era de așteptat ca elita comunisto-securistă să opună rezistență, cât incapacitatea societății noastre de a-i rezista. Ni s-a dezvăluit faptul că oamenii ieșiți din dictatură sînt în continuare victimele ei, sînt măcinați de suspiciuni, ură, intoleranță, că s-au lăsat masificați. În '90 ne-a șocat autismul social al elitelor, al liderilor de opinie. Vorbeam în pustiu.

Atunci am optat pentru abandonarea elitismului, deși grupul nostru pornise ca unul de reflecție intelectuală. Am ales acțiunea directă. Am pus pe picioare proiecte concrete de educație civică, interculturală, interconfesională. În paralel, am funcționat ca un grup militant, pledînd pentru reformele interne ca o condiție a integrării europene și deconspirînd derapajele de la principiile democrației pluraliste.

La 15 ani de la înființarea Ligii sîntem fideli izvoarelor și valorilor noastre fondatoare. Între timp, proeuropenismul riscă să fie pervertit și să devină o nouă limbă de lemn, în timp ce reformele esențiale ale societății românești se lasă așteptate. Urmează un nou început, construcția unui stat de drept autentic. Sper să participăm la acest nou parcurs cu vigoarea cu care, iată, am supraviețuit un deceniu și jumătate.

(continuare din p. 3)

*Csiky Boldizsár:****Înființarea Ligii Pro Europa a fost cel mai firesc lucru***

Uniunii Compozitorilor, aceasta a fost singura linie posibilă, normală, umană, rațională. Eu cunosc istoria suficient de bine ca să știu cum au fost manipulați în fel și chip oamenii și națiunile de aici din Transilvania și ce greșeli s-au făcut tot timpul. În politica mea de programe de la filarmonică, am căutat să ajung la un echilibru și am programat în egală măsură din creația ambelor popoare. Bineînțeles, au fost în majoritate artiști români, dar am reușit să „import” și artiști maghiari. În cariera mea am avut două mari modele: Bartók Béla, care a fost cel mai mare folclorist român, nici astăzi nu s-a întrecut opera lui folcloristică, și George Enescu, care a fost un european, și care niciodată nu a făcut declarații care erau așteptate de regimul lui Carol înainte de război. Enescu

a venit la Tîrgu Mureș în mai multe rînduri, a sărit în apărarea lui László Árpád, pe care primarul de atunci vroia să-l concedieze. Acestea au fost punctele mele de reper, deci cred că a fost un gest firesc și din partea mea să-mi imaginez Liga Pro Europa ca pe o instituție care să fie o punte între cele două comunități, română și maghiară. Smaranda Enache, care știe foarte bine limba maghiară, care cunoaște cultura maghiară, a condus Teatrul de Păpuși în același spirit. Aș greși dacă aș susține că am avut atunci brusc un moment de clarviziune în care am intuit traseul, în cele din urmă european, al României; pur și simplu, Liga Pro Europa a fost o continuare firescă a gesturilor și convingerilor noastre. Înființarea Ligii Pro Europa a fost cel mai firesc lucru.

Paul Philippi

Unsere Liga Pro Europa...

Die Gründung der Liga Pro Europa am Jahresende 1989 war nach Monaten ernster Sorgen ein befreiendes, Hoffnung erweckendes Signal: Sollte Rumänien, das sich 1989 von der Zwangs-jacke des Nationalkommunismus befreit hatte, nun wieder zurückfallen in die Konvulsionen eines überholten ethnischen Nationalismus, wie sie die Jahrzehnte zwischen 1848 und der Zeit nach dem Ersten Weltkrieg durchzuckt hatten? Sollte das neue Angebot des freien Zusammenlebens aller ethnischer Gruppen des Landes („*pentru toate popoarele conlocuitoare*“), das die Karlsburger Erklärung zur Basis des mit Siebenbürgen vereinigten Großrumänien pro-klamiert hatte, sollte dieses Angebot wieder zwischen Rivalitäten einerseits und zentralistischen Hegemonie-Ansprüchen andererseits zerrieben werden? Gab es da nicht Alternativen, die aus der Wiederholung alter Fehler herausführten? – Das böse Aufzucken alter Gespenster in Neumarkt / Târgu Mureș / Marosvásárhely hatte noch im Dezember des Fieberjahres 1989 dazu geführt, dass sich dort, wo die Krankheit wieder hatte aufbrechen wollen, auch ein Team zusammenfand, das Schritte zur zeitgemäßen Therapie der Krankheit unternahm: Mit dem Stichwort „*pro Europa*“ gaben die Gründer der „*Liga*“ ein Zeichen, das den verengten Horizont veralteter Ideologien sprengte und eine neue Perspektive eröffnete. Wir wünschen, dass unsere LIGA PRO EUROPA ein stabiler Faktor des neuen Rumänien werde, dem es gelingt, diese neue Perspektive in das Zusammenleben unseres Landes fest einzubauen!

Liga noastră Pro Europa...

Fondarea la sfârșitul anului 1989 a Ligii Pro Europa a constituit un semnal de reînviere a speranței. Existau, oare, șanse pentru România, abia eliberată din corsetul național-comunismului, să cadă din nou pradă convulsiilor unui naționalism similar celui dintre 1848 și perioada interbelică?

Preconizata alternativă a conviețuirii libere a tuturor comunităților etnice din țară („*toate popoarele conlocuitoare*“) stipulată de către Declarația de la Alba-Iulia, ce a stat la baza unirii Ardealului cu România, urma să ajungă, din nou, prilej de scindare, prin reeditarea rivalităților dintre pretențiile hegemonico-centraliste ale autorităților, pe de o parte, și revendicarea drepturilor prevăzute în Declarație, pe de altă parte?

Nu exista, oare, nici o alternativă pentru a se evita aceste vechi metehne?

Reînvierea malefică la Tîrgu-Mureș a unor vechi fantasmă a determinat un grup de cetățeni curajoși, încă în luna decembrie a februarului 1989 să facă primii pași în direcția unei terapii graduale a acestei maladii. Asumându-și titulatura de „*Pro Europa*“, întemeietorii Ligii au dat un semnal menit să înlăture orizontul îngust al unor ideologii învechite, deschizînd noi perspective.

Ne dorim ca Liga noastră Pro Europa să fie și în continuare un factor de stabilitate în noua Românie, să-i reușească făurirea unei perspective armonioase de conviețuire a tuturor.

Spielmann-Sebestyén Mihály

Datorită Ligii am putut să devin european înainte de intrarea oficială a României în UE

Acum cincisprezece ani, Liga Pro Europa a intrat în viața mea. Mai bine zis, eu am intrat printr-o poartă deschisă spre Europa într-o organizație condusă de o româncă și un maghiar. Nu era un *team* oarecare, ales de forțe obscure, cu care ne obișnuise socialismul proporțiilor. Adică în anii „*cei mai glorioși*“ ai socialismului era obligatorie reprezentarea proporțională a compoziției etnice din țară: atîția români, mai puțini maghiari, cîteva grame de germani, un miligram de alții (evrei, ucrainieni sau turco-polono-armeni etc.) pentru un imaginar ansamblu armonios și cooperant. Am intrat într-o grupare, care era un club al egalității și al democrației reale.

Am vorbit atunci la prima întîlnire, într-o zi de aprilie-mai în fața publicului strîns în Sala Mare al Palatului Culturii din Tg. Mureș, am încercat să infirm teza despre culpabilitatea *întregului* popor german pentru nazism. Am fost ascultat de un public mixt, am putut să-mi spun și eu părerea despre identitatea și unicitatea holocaustului. Am ieșit în urma celor cincisprezece ani de activitate comună cu

Liga dintr-un cerc restrîns de intelectali marginalizați ca să devin publicist al unei comunități mai largi.

Liga Pro Europa a însemnat cunoașterea a mai multor unghiuri de vedere asupra trecutului, prezentului și viitorului Europei Centrale și de Est. Prietenii mei mi-au deschis în fața mea o altă conjunctură viabilă mult mai palpitantă, plină cu posibilități intelectuale și de confruntări politico-spirituale nobile. A fost un curs postuniversitar alert – ca să fososesc un termen încetățenit în anii care au trecut – despre democrație și pluralitatea valorilor. Am avut ocazia să vorbesc în fața tinerilor provenind din medii etnice, politice și sociale foarte diferite, m-am întîlnit cu europeni și extraeuropeni la conferințe internaționale, am avut discuții pline de învîțăminte cu oameni foarte diverși ca și convingere, naționalitate, limbă și poziție politică. Schimbul de idei m-a schimbat, m-a îmbogățit cu experiențe pozitive și negative deopotrivă, m-a făcut – sper – mai înțelept, mai intolerant față de prostie și mai conciliant față de alte modele de bine public.

Datorită Ligii am putut să devin european înainte de intrarea oficială a României în UE. Mă simt mult mai confortabil în propria-mi țară.

Lucia Briscan

Am ajutat și pe alții să trăiască cu nevoia de libertate

Toți cei care au avut neșansa de a trăi ani buni în epoca ceaușistă considerăm decembrie 1989 o piatră de hotar a existenței noastre. Desigur, chiar dacă schimbări au avut loc și pe planul existenței economico-sociale, eu mă refer mai cu seamă la cel spiritual. Da, decembrie 1989 a fost o piatră de hotar care ne-a permis tuturor să alegem liberi, neconstrânși decât de propria conștiință. Dacă – cu durere o spun – foarte mulți au ales reînrobirea în numele unor principii/cauze false sau desuete – unii dintre noi au ales lucrurile după care au țințit toată viața: libertatea spirituală conștientă, neîngrădită, militantă. Da, militantă. Până azi, după 15 ani, mulți nu au această șansă. Sau nu vreau să o trăiască.

Mă văd și acum cu ziarul pe genunchi, lângă telefon, răspunzând la apelul unui mic grup de intelectuali mureșeni care doreau înființarea Ligii Pro Europa.

Deși sună patetic, recunosc, acel telefon mi-a schimbat viața, poate și mai mult decât experiențele din decembrie în sine.

Sînt cincisprezece ani de cînd trăiesc într-un grup al cărui deziderat sînt libertatea, respectul față de valorile morale, culturale, acceptarea alterității, respectarea unei democrații participative, active, care să asigure fiecăruia dintre noi siguranța, și de ce nu, plăcerea de a trăi într-o comunitate.

După cincisprezece ani observăm că principiile noastre sînt acelea care, au ghidat nu în ultimă instanță, evoluția societății. Noi am încercat să fim catalizatorii, cei care grăbesc reacția. Din păcate, prea multe elemente de întîrziere, de false valori au intervenit și intervin în continuare în evoluția comunității noastre, așa că după un deceniu și jumătate, mai este mare nevoie de tot ce înseamnă Liga Pro Europa. Acest lucru îl spun cu durere, dar și cu plăcerea de a fi conectați în continuare la o „datorie de onoare” față de noi înșine, față de copiii noștri, față de generația care ne urmează.

Probabil în curînd va veni momentul (și sper foarte mult acest lucru) în care o nouă generație ne va înlocui: nu le doresc altceva decât să trăiască aceleași momente spirituale pe care le-am trăit noi, grupul, Liga Pro Europa, bucuria și disperarea unui lucru sincer făcut, dar poate cu prea puține urmări în cercuri mai largi, pe care am vrut să ni le cîștigăm.

Un lucru e sigur, în momentul în care ne vom retrage putem spune: nu ne-a învins nimeni, nu ne-am mai îndoit spinarea niciodată, am trăit liberi și am ajutat și pe alții să trăiască cu nevoia de libertate.

Sînt prea multe lucruri pe care aș vrea să le amintesc despre acești cincisprezece ani, dar poate cu altă ocazie. Acum spun doar: „La mulți ani Liga Pro Europa! La mulți ani dragi colegi și consiliul de Coordonare! La mulți ani, dragi membri și simpatizanți!”

Viața mea a fost cu mult mai bogată și frumoasă cu Voi, nici nu vreau să mă gîndesc cum aș fi fost fără această experiență extraordinară.

Sárkány-Kiss Endre

Liga Pro Europa are această menire: de a îndrepta lucrurile spre normalitate

De ce sîntem noi, Liga Pro Europa, de 15 ani aici? Liga a fost consecventă principiilor pe care le-a enunțat în statutul său: respectarea drepturilor omului, libertate, egalitate. La început, noi, membrii fondatori, ne-am zis că nu sîntem o organizație foarte mare, dar vrem să servim drept model ONG-urilor și am făcut mai ales proiecte cu valoare de model care să poată fi urmate, am vrut să demonstrăm că lucrurile pot fi urnite, că populația poate decide asupra propriului destin, că arena politică trebuie să țină cont de sfera civilă.

În contextul acesta se încadrează și proiectele noastre derulate în domeniul problemelor ecologice, a căror responsabilitate o dețin. Ne-am concentrat asupra rîurilor din Transilvania pentru că ele ar putea fi folosite mult mai bine, ca resurse curate de apă, pentru posibilități de recreere, dar care nu pot fi exploatate în mod corespunzător din cauză că sînt foarte poluate. Avem niște resurse naturale extraordinare pe care le risipim fără să ne dăm seama măcar de valoarea lor.

Înainte de '89 nu puteam vorbi despre asemenea lucruri, însă, din păcate, am constatat cu amărăciune că această atitudine s-a perpetuat pînă azi. Cînd am derulat proiectul Mureș în 1991, împreună cu niște colegi din Ungaria, împreună cu Tisza Klub și alte organizații neguvernamentale, atunci cînd am proiectat filmul despre starea Mureșului, prima reacție, chiar și a unor colegi de specialitate, a fost: „cum-îndrăzniți-să-spuneți-așa-ceva-despre-starea-Mureșului?”. Nu ne mai putem ascunde de după degete, dacă nu spunem lucrurilor pe nume, nu se va remedia nimic. Volumele pe care le-am editat despre rîurile Mureș, Criș, Tisa Superioară, iar acum este în pregătire volumul despre rîul Bodrog, toate aceste volume nu fac altceva decât să înregistreze starea acestor rîuri – problemele de geologie, de chimia apei, un inventar al viețuitoarelor. A trebuit să survină o poluare cu cianuri ca să realizăm că noi de fapt nu știam ce faună trăiește în Someș, în Tisa în timpul iernii, și că, din această cauză, nici nu se putea evalua imediat amploarea dereglărilor. Noi cunoaștem doar fauna și flora de bază a acestor rîuri; cînd s-a cercetat de exemplu Tisa, numai la un singur grup de animale, nefiind repere, s-au găsit opt specii. Avem nevoie de o inventariere calitativă a speciilor și de o inventariere cantitativă, componența procentuală a comunităților din aceste organisme, care să servească ca o bază pentru o evaluare de tip *monitoring*. Implicația la nivelul comunităților se poate face numai în sensul acesta, dacă știm ce a fost înainte, putem să spunem că o anumită poluare sau modificare a produs cutare schimbare la nivelul acestor comunități. Bineînțeles, acestea sînt niște cercetări foarte costisitoare care necesită mulți specialiști. Direcția Apelor nu dispune încă de asemenea specialiști, și noi nu am putut înlocui aceste organe, am încercat doar să demonstrăm cum s-ar putea face acest lucru.

Cred că Liga Pro Europa are această menire: de a fi atentă la toate problemele societății și de a îndrepta lucrurile spre normalitate.

Cred că am contribuit substanțial la crearea unei atmosfere de normalitate

Cred că totul a pornit de la o anumită disidență, chiar dacă disidența nu a însemnat pentru toți pușcăria. Mulți și-ar putea pune întrebarea cum de această organizație „provincială” – care a dovedit atîta eficiență și seriozitate de-a lungul anilor –, a luat ființă tocmai în cadrul unei instituții culturale marginale cum era Teatrul de Păpuși în anii aceia de dinainte de 1989. După părerea mea, explicația constă în faptul că tocmai această instituție culturală marginală a putut adăposti de-a lungul anilor – mai ales în ultimii ani ai dictaturii ceaușiste – o serie de persoane, personalități (mai mult sau mai puțin) disidente. Mai mult sau mai puțin, spun, pentru că dacă eu, ca fost deținut politic, mă refugiasem de ani de zile la această instituție într-o postură modestă, alte personalități – Csiky Boldizsár înlăturat de la Filarmonică, Zeno Fodor înlăturat de la Teatrul Național, Dan Culcer înlăturat de la Revista Vatra, dar și Smaranda Enache, care, deși director al acestei instituții, de fapt făcea tot timpul o anumită disidență, culminată în primăvara lui '89 cu spectacolul de protest scris de ea împotriva dictaturii ceaușiste, spectacol interzis de cenzură. Așa că eram de fapt acolo un grup de rebeli în așteptarea momentului, care încercam să ținem piept în felul nostru și în condițiile istorice date ofensivei de mancurtizare a regimului. Instituția era un fel de „cimitir al elefanților”, unde a fost aproape firesc să se nască acest nucleu de intelectuali care a inițiat această mișcare civică.

Mai cu seamă perioada 1990-1996, cînd orientarea generală a țării era în contradicție flagrantă cu idealurile revoluției și cu orientarea proeuropeană actuală, a fost o epocă deosebit de dificilă pentru Ligă. Dacă răsfoim publicațiile noastre de atunci, albumele fotografice, sau ascultăm, vizionăm casetele, abia atunci ne dăm seama cît de dificilă a fost. Am fost împinși într-o permanentă opoziție, urmăriți de către autorități, șicanați, obstrucționați pe unde se putea. Totuși, slavă Domnului, exista deja o libertate a presei, o libertate a expresiei, poate singura libertate care a fost cucerită după '89, care făcuse imposibilă o intervenție mai radicală împotriva ideilor și acțiunilor noastre din acei ani. Dar dacă ar fi să cîntărim – sigur, nu există unități de măsură – pentru a vedea care sînt rezultatele față de acei ani, trebuie să recunoaștem că am progresat mult, mai degrabă împotriva dorințelor autorităților, al puterii de atunci. Anii aceia a mineriadelor, a evenimentelor de la Tîrgu Mureș, a presiunilor permanente mai degrabă încercau să frîneze o autentică democratizare a României. E greu să faci o astfel de comparație, pentru că, pe de o parte am progresat imens, inclusiv prin calmarea relațiilor intercomunitare din zona noastră, un domeniu care ne-a

privit în mod direct, trăind aici într-o societate multiculturală care trecuse prin aceea traumă a evenimentelor din martie '90. Dar și în privința democratizării generale, un trend care nu putea fi oprit. Dar dacă încercăm să facem comparații, nu putem să nu observăm și faptul că în perioada 2000-2004 a avut loc o puternică restaurare a forțelor pseudo-democratice de dinainte de 1996, existînd chiar pericolul – dacă facem abstracție de contextul internațional – revenirii la practicile de dinainte de 1996. Acum totuși sîntem membri NATO, tendință pe care am sprijinit-o în mod curent, respectiv avem șanse, chiar dacă nu neapărat în 2007, să facem parte și din Uniunea Europeană, instituții în care aceste reveniri la vechile metehne vor deveni imposibile. Cred că prin mijloacele noastre modeste, a pașilor mărunți, la firul ierbii, prin dialoguri mai mult sau mai puțin directe cu societatea civilă, cu societatea politică, între comunitățile etnice, culturale, religioase am contribuit substanțial la crearea unei atmosfere de normalitate. Cred că această atmosferă de normalitate, după atîtea decenii de anormalitate, este cel mai prețios lucru pe care ni-l putem dori dincolo de valorile pe care noi le numim în mod generic și foarte aproximativ – europene.

Rămîne însă în continuare o discrepanță între discursul pro-european care a fost însfîșit adoptat și de autorități și realitatea de zi cu zi. Teoria formelor fără fond la noi are o tradiție istorică. Totuși, contextul, climatul internațional este cel care va decide. Nu clasa noastră politică. Spre norocul nostru. Presiunea internațională este foarte puternică și trăim în epoca globalizării în care nu mai putem să ne ascundem în spatele unor ziduri de apărare ca în secolul 19. Interiorizarea acestor valori va dura însă, pentru că poate că noi nu ne dăm seama pentru că trăim într-un oraș relativ civilizată, cît de mare este prăpastia dintre nivelul vizibil al icebergului, al palierului politic, cultural al țării și România profundă, aceea Românie profundă în care în continuare nu există drumuri, nu există electricitate, apă potabilă, WC-uri ecologice, pastă de dinți și săpun. Tocmai dimensiunea acestei prăpastii exprimă măsura datoriei noastre. Să recuperăm timpul pierdut nu numai în secolele trecute, dar și cel din ultimii 15 ani, pentru care răspunderea o poartă în primul rînd clasa politică actuală.

Există o mare prăpastie și între discursul clasei politice și discursul civil. Această diferență ar putea să ne blocheze încă ani buni, chiar dacă vom fi acceptați în Uniunea Europeană pe motive politice. S-ar putea să trecem prin suferințe inimaginabile în primii ani pînă ne vom putea debarasa de tipicurile, mentalitățile care ne-au încărcat existența. Noi, Liga, tocmai asta ne-am propus în primul rînd, și poate este și obiectivul cel mai dificil de realizat: să contribuim la schimbarea mentalităților, element determinant în progresul oricărei societăți.

Fodor Imre

A Pro Europa Liga 15 esztendő's tevékenységéről

Egy civiltársadalmi szervezet hatékonyságát nehéz tárgyilagosan mérlegelni, a statisztikai adatok sem mindig mérvadóak. Fontos azonban azt szemügyre venni, hogy tevékenységével mennyire tudott hatni arra a társadalomra, amelyből annakidején elindult.

Ime tömören, néhány, a Pro Európa Liga eredményességét igazoló, példa: hiteles környezet- és műveltségvédelem: a Dracula-park nem Segesvár mellett létesül és Marosvásárhely terelődött (valószínűleg) nem szeli ketté a Somostetői erdőt; Tolerancia Hetek: 1990 márciusa után mélyről indultunk, de a tárgyilagos, szakszerű megbeszélések oldották a bizalmatlanságot; anyanyelvhasználat: következetes álláspontjával, szaktanulmánnyal és kiadványaival támogatta az önkormányzatokat és hozzájárult ennek elfogadásához, majd törvénybe iktatásához; együttműködés az önkormányzatokkal: elfogadott javaslatok a közigazgatási és a közpénzügyi törvénytervezetekhez; az ALTERA folyóiratban megjelent tanulmányok időszerűsége, szakmai szintje és tárgyilagossága; az Emberi Jogok Irodájának közvetlen pozitív és nevelő hatása.

Nagyon fontosak azok a programok, amelyek az ifjúságra vonatkoznak: a Demokrácia Kollégiuma, a nyári egyetemek és ezen belüli együttműködés a német/szász Erdélyi Akadémiával. Annakidején a Pro Európa Liga indította el nálunk az európai megbékélés és fölzárkozás megismertetését és folyamatát. Figyelembe véve időszerűségét, ezt a tevékenységet kellene bővítenie.

A helyi önkormányzatok tevékenysége csak akkor eredményes, ha azt a civiltársadalmi szervezetekkel együttműködve folytatja. Sajnos, nálunk annyira beidegződtek a régi felfogások, hogy ezt a nyilvánvaló alapszabályt sokan még mindig nem ismerik fel.

Fodor Imre

Despre cei 15 ani de activitate ai Ligii Pro Europa

E greu să evaluezi obiectiv eficiența unei organizații a societății civile, nici datele statistice nu sînt întotdeauna concludente. În schimb, este important de luat în considerare măsura în care această organizație a putut să influențeze societatea din mijlocul căreia ea a luat naștere. Iată pe scurt cîteva exemple care evidențiază eficiența Ligii: Ocrotirea veritabilă a naturii și a monumentelor culturale: Dracula Park nu va fi construit lîngă Sighișoara, iar drumul de ocolire a Tîrgu-Mureșului nu va traversa pădurea din Platoul Cornești; Săptămînilor Toleranței: Pornind de la evenimentele nefaste din martie 1990, convorbirile obiective, profesionale au contribuit la dizolvarea neîncrederii dintre cele două comunități, română și maghiară; Colaborarea cu autoritățile: propuneri de legi administrative și financiare care au fost adoptate; actualitatea, calitatea profesională și obiectivitatea studiilor apărute în revista Altera; efectul direct pozitiv și educativ al Biroului pentru Drepturile Omului.

Sînt foarte importante, de asemenea, acele programe care vizează tineretul: Colegiul Democrației, Universitatea de Vară și – în cadrul acestora – cooperarea cu Academia Evanghelică Transilvană. În anii '90 Liga PRO EUROPA a fost cea care a inițiat la noi procesul de recociliere europeană și racordarea la Europa și valorile ei. Luînd în considerare actualitatea acestor activități, ele ar trebui dezvoltate în continuare.

Activitatea administrațiilor locale este eficientă doar dacă se desfășoară în cooperare cu societatea civilă. Din păcate, la noi vechile mentalități sînt atît de adînc înrădăcinate încît evidența acestei reguli de bază este recunoscută de pre puțină lume.

Zeno Fodor

Idealurile noastre au rămas neschimbate

Liga Pro Europa s-a născut la sfîrșitul lui decembrie 1989, din convingerea unor intelectuali mureșeni că în noua Romînie, scăpată în sfîrșit de orice dictatură, avem datoria de a contribui, fiecare din noi și cu toții împreună, la reînnoirea legăturilor cu Europa democrată, la reconectarea Romîniei la valorile civilizației occidentale: libertatea deplină a țării și a persoanei, respectarea totală, fără nici o discriminare, a tuturor drepturilor omului (inclusiv ale minorităților de toate felurile), retrocedarea și garantarea proprietății private, elaborarea și respectarea unor legi cu adevărat drepte, cinstite, pe care toți cetățenii, fără nici o excepție, să le respecte.

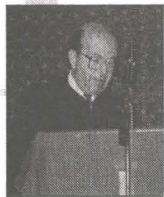
Toate acțiunile Ligii din acești cincisprezece ani – și nu au fost puține – au slujit aceste țeluri. Nu a fost ușor. Mulți ne-au privit chiorș, mulți ne-au atacat și ne-au denigrat, dar

noi nu am abdicat de la idealurile noastre în care credem cu tărie. Tabăra celor care ne înțeleg, care ne susțin, care ne urmează este din ce în ce mai mare. Multe idei pe care le-am lansat – și care la momentul respectiv păreau o utopie – s-au realizat între timp și sînt considerate azi normale. Multe din propunerile noastre, respinse de unii cu vehemență la vremea lor, se regăsesc azi în Constituție și în legile țării. Nu pretindem a avea noi meritul principal pentru aceste realizări, dar sîntem mîndri că în ele se află și contribuția noastră.

Sîntem departe încă de împlinirea idealurilor care ne animă, dar continuăm să credem în ele cu tărie. Vom continua așadar neabătuți pe drumul pe care ni l-am ales. E drumul integrării depline – și prin gîndire, și prin convingeri, și prin mentalități, și prin obiceiuri, și prin comportament – în Europa. Sîntem convinși că e drumul pe care trebuie să meargă Romînia, drumul pe care trebuie să-l urmeze toți cetățenii acestei țări. Pentru că drumul „Pro Europa” este singurul drum posibil dacă vrem să asigurăm copiilor, nepoților, strănepoților noștri o viață demnă, civilizată, în bunăstare și pace.

Mircea Suhăreanu

Liga Pro Europa după 15 ani de existență

Propriu-zis, pentru mine, apariția Ligii Pro Europa în viața social-politică țîrgumureșeană a constituit un cadou nesperat din partea Providenței. Gîndind astfel, comit evident o eroare, cunoscut fiind faptul că o formă liberă de organizare a oamenilor este rezultanta propriei lor strădanii și nu un plocon al Proniei Cerești. Trebuie însă să recunosc că la data apariției Ligii, cu nivelul de cunoaștere de atunci, senzația pe care o aveam era aceea a unei înfăptuiri incredibile, dar în adîncul sufletului, mult dorită.

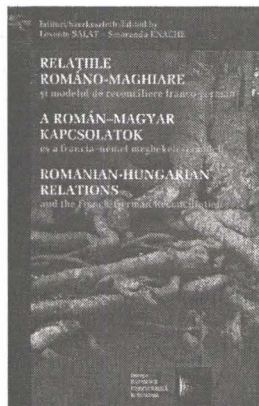
În respectul adevărului, contrar așteptărilor sau unor neverificate certitudini, trebuie să mărturisesc că n-am făcut parte dintre membrii fondatori ai Ligii. Aceasta pur și simplu datorită faptului că am domiciliat și mi-am desfășurat activitatea în zona periferică și în afara orașului, prezența mea în centrul orașului fiind, la acea dată destul de sporadică. Am devenit membru cîndva la finele lunii ianuarie 1990 și am fost propulsat de colegii din Ligă la conducerea ei în Consiliul de Coordonare după evenimentele din martie 1990 din Tîrgu-Mureș, datorită atitudinii ce am manifestat-o

în presă la acea dată. Atunci Liga a suferit primul șoc datorat retragerii subite a unor membri, care fondaseră de fapt Liga (mulți dintre aceștia personalități ale vieții culturale și sociale a urbei). Această „retragere strategică” într-o așa-zisă poziție „neutră” nu a fost decît manifestarea fricii moștenite din perioada răposatului regim comunist. De fapt, aceasta a fost și scopul celor ce au regizat tristele evenimente din martie, și anume, acela de a sparge fragila solidaritate a „foștilor robi ai comunismului”, solidaritate ce ar fi putut periclita supraviețuirea într-un alt plan, politic sau economic, a acelorași lideri comuniști ce au aparținut primului sau celui de-al doilea eșalon.

Liga și-a continuat activitatea în jurul unei nucleu consecvent format din cei care au înțeles să nu-și calce în picioare pricipiile la care s-au raliat toți aceia despovărați de spaima și interese meschine. De-a lungul timpului, Liga și-a dovedit verticalitatea și consecvența. Ea a înfruntat cu succes furtunile unei societăți căreia îi era străină prin mentalitate și mesaj. Ironia soartei consta în faptul că cei care-i erau potrivnici ar fi trebuit s-o sprijine, să o folosească ca pe un util instrument de formare civică. Sper ca imperatiile actuale ale societății românești să determine aceea parte, reticentă încă, a societății țîrgumureșene să-și lepede resentimentele nejustificate și să aprecieze la justa valoare avantajul de a avea în urbe una din primele organizații neguvernamentale din țară și să folosească benefic serviciile acesteia.

Editură

Relațiile româno-maghiare și modelul de reconciliere franco-german

În primăvara anului 2002, Liga Pro Europa din Tîrgu Mureș și Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală din Cluj, în cadrul unei inițiative comune, au încercat să configureze un tablou al relațiilor româno-maghiare și perspectiva acestora în viitor, la peste zece ani după prăbușirea comunismului. Președinții celor două organizații civile au remis o invitație demnitarilor cu funcții înalte, liderilor politici și personalităților modelatoare ale opiniei publice din România și Ungaria, despre care pe drept cuvînt se poate presupune că au ceva de spus în legătură cu evoluția probabilă a relațiilor româno-maghiare, de a răspunde la cîteva întrebări privind viitorul acestor relații.

În baza tabloului de ansamblu care se conturează din răspunsuri, relațiile româno-maghiare se caracterizează printr-o ambivalență particulară. Pe de o parte, se poate conta pe un progres spectaculos la nivelul relațiilor interstatale și

interguvernamentale, care pot fi explicate îndeosebi prin încadrarea geopolitică a spațiului și interesele de integrare euro-atlantică din interiorul acestuia. Dincolo, însă, de relațiile interstatale care evoluează promițător, relațiile dintre națiuni sînt împovărate în continuare de mai multe prejudecăți neprelucrate și de o suspiciune reciprocă, ceea ce ar putea face ca stabilitatea relațiilor interstatale să devină îndoielnică, dacă în vreuna din cele două țări evoluția politicii interne ar putea oferi pretexte pentru exploatarea politică a acestor prejudecăți.

Din punctul de vedere al formei și al structurii lingvistice, prezenta ediție este o întreprindere de excepție. Trilingvismul ei se justifică în primul rînd prin faptul că inițiatorii doresc să atragă concomitent atenția factorilor de decizie – și nu numai – din România, Ungaria și Uniunea Europeană că în interesul stabilității spațiului central și est-european, și în consecință al Uniunii Europene, evoluția relațiilor româno-maghiare merită să fie urmărită. Iar în contextul atenției acordate acestei probleme este recomandabil să se aibă în vedere și faptul că pentru lichidarea prejudecăților care impietează relațiile româno-maghiare nu este suficientă – după cum ne avertizează istoria reconcilierii franco-germane – simpla referire la existența acordurilor interstatale.

CNCD - o mașină de tocat bani

Liga PRO EUROPA, ca și alte organizații de drepturile omului, a militat ca în România să existe o legislație împotriva discriminării și, totodată, un organ (independent) care să sancționeze discriminarea. Rezultatul a fost ambiguu. În anul 2000 s-a emis Ordonanța nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) a apărut la doar doi ani după aceea (ordonanța prevedea un termen de 6 luni...) și nu ca organ independent, ci guvernamental. Și prost structurat. Dacă în ideea noastră, trebuiau create, similar Oficiilor Județene pentru Protecția Consumatorului, structuri județene care să constate și să sancționeze discriminarea prin amenzi contravenționale, în opinia Guvernului ajungea să se creeze o structură centrală, cu 7 membri. Rezultatul: extrem de puținele cazuri sesizate se soluționează după expirarea termenului de prescripție (adică în zadar, întrucât nu se mai poate aplica nici o sancțiune), costuri mari de anchetă, nemaivorbind de atitudinea foarte „tolerantă” a CNCD (împotriva zecilor de declarații de martor ajunge ca cel investigat să afirme că nu s-a comis discriminare și nu se mai aplică sancțiuni sau în loc de sancțiunile prevăzute de ordonanță se aplică doar avertisment).

Cît ne costă acest rezultat? Merită analizat. Nu pentru a arăta inutilitatea CNCD, ci din contră: pentru a căuta modalități ca această instituție, atît de importantă, să funcționeze eficient și cu costuri reduse. Peste puțin timp se va pune în discuție modificarea legislației privind CNCD-ul și este bine ca societatea civilă să gîndească argumente solide pentru a obține rezultatul dorit de 15 ani, întrucît CNCD se va opune ideii de a crea oficii regionale sau județene, exact pe motivul că nu există fonduri suficiente pentru acestea. În schimb, se pare, există fonduri suficiente pentru a toca banii contribuabililor.

Trebuie menționat și faptul că titlul acestui articol nu se referă în exclusivitate la CNCD, ci la toate instituțiile de stat, care, cel puțin pînă în 2004, au folosit banii noștri după bunul lor plac, fără a avea de dat nici un fel de socoteală. CNCD are totuși meritul de a oferi o transparență totală, prin publicarea Raportului de activitate pe 2004, încluzînd nu numai activitățile dar și bugetul instituției.

În cele ce urmează, vom compara activitățile CNCD din cursul anului 2004 cu cele ale Biroului pentru Drepturile Omului (BDO) din cadrul Ligii PRO EUROPA, avînd în vedere faptul că există unele similarități în domeniul de activitate.

Cîteva date generale: bugetul anual al CNCD pe anul 2004 a fost de aproximativ 500.000 USD, cel al BDO de 50.000 (diferența nu este doar de dimensiune, dar și de sursă: BDO a atras surse externe de finanțare, CNCD a utilizat bani publici); CNCD a avut șapte persoane în consiliul de director (angajați cu normă întreagă; nu cunoaștem numărul total de angajați ai CNCD, pe pagina de web a instituției figurează 32 de persoane cu declarații de venit), BDO a avut un coordonator de program (cu normă întreagă) și doi juriști (cu 6 ore pe săptămîină).

1. Activități cu caracter legislativ*

Pentru îmbunătățirea legislației, CNCD a desfășurat acțiuni pentru aprobarea de către Parlament a Legii 27/2004 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 77/2003 pentru

modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare. CNCD a elaborat și un proiect de hotărîre de guvern pentru plata contribuției financiare aferente participării României la Programul Comunitar de Combatere a Discriminării.

În 2004 BDO a analizat și a formulat propuneri pentru modificarea celor două legi electorale, Legea nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale și Legea nr. 373/2004 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului, a analizat și a căutat soluții pentru ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare.

Tot în această perioadă CNCD a elaborat Planul Național de Acțiune pentru Combaterea Discriminării. BDO a elaborat două proiecte de finanțare, care reprezintă practic planul de acțiune al Biroului, ambele încununute cu succes: prin Open Society Institute BDO a pășit în anul 2005 cu un număr de 12 puncte de lucru județene, iar prin Minority Rights Group International BDO a elaborat în 2005 un raport paralel privind implementarea în România a Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale.

2. Acțiuni de prevenire a faptelor de discriminare și promovare a nediscriminării

Campanii de informare

CNCD a organizat o campanie de informare privind combaterea discriminării în Sectorul 3, Festivalul diversității, totodată a acordat consultață Agenției de Monitorizare a Presei „Academia Cașavencu” privind campania acesteia împotriva discriminării.

BDO a organizat 10 conferințe de presă. În cele 10 ziare monitorizate au fost publicate aproximativ 130 de articole. La emisiunea în limba maghiară a postului Radio Tîrgu-Mureș s-a realizat un program lunar în cadrul căruia au fost prezentate prevederile Convenției Europene a Drepturilor Omului și jurisprudența Curții Europene în domeniu, totodată cazurile importante înregistrate de Biroul pentru Drepturile Omului. În mod regulat (de două ori pe lună, pînă în august) au fost publicate articole privind drepturile omului în cotidianul de limbă maghiară „Népújság”. La prezentările efectuate în școli, universități, seminarii și conferințe, grupul de beneficiari ai BDO a crescut cu aproximativ 600-650 de persoane.

Colaborarea cu administrația publică și societatea civilă

CNCD a încheiat un protocol de colaborare cu Ministerul Administrației și Internelor, cu Institutul Național al Magistraturii, Școala de arte și meserii „Spiru Haret”, a organizat 11 întîlniri pe diferite teme cu organizații neguvernamentale, obținînd „aderarea” a încă 23 de organizații la Alianța Națională Împotriva Discriminării.

BDO nu are între priorități realizarea de parteneriate „contractate” (dintre autorități doar cu Serviciul de reintegrare socială și supraveghere de pe lîngă Tribunalul Mureș a existat o astfel de relație), dar a realizat un parteneriat activ cu cele mai

(continuare în pag. 11)

CNCD - o mașină ...

Importante organizații internaționale și românești în domeniul drepturilor omului și minorităților (Minority Rights Group International, European Roma Rights Center, APADOR-CH, Centrul de Resurse Juridice, Asociația Pro Democrația, Romani Criss, Institutul pentru Politici Publice), a organizat 5 evenimente (seminarii, conferințe) la care au participat reprezentanții organizațiilor minorităților naționale, autorităților, experți, a fost invitat la evenimente importante, organizate spre exemplu de OSCE.

Cercetarea fenomenului discriminatoriu

CNCD a comandat un sondaj intitulat Barometrul de opinie privind discriminarea în România – 2004, realizat de Metro Media Transilvania; BDO a realizat un studiu intitulat Discriminarea rasială în județele Mureș și Satu Mare.

„Angajații Consiliului au realizat o analiză comparativă a petițiilor înaintate Consiliului”; BDO, cu ocazia Zilei Internaționale a Drepturilor Omului, a prezentat „Situația drepturilor omului în România anulul 2004”.

La un eveniment organizat de Centrul de Resurse pentru Comunități de Romi, CNCD a prezentat Raportul privind situația combaterii discriminării romilor; BDO a făcut prezentări în domeniul respectării libertății de expresie, libertății de conștiință, drepturilor minorităților.

3. Măsurile de construcție instituțională și formare a personalului propriu

În anul 2004 Consiliul și-a consolidat capacitatea instituțională, iar personalul de specialitate a participat la sesiuni de formare în domeniul dezvoltării abilităților de negociere, dezvoltarea abilităților de mediere, managementul serviciilor publice, managementul proiectelor PHARE.

BDO a oferit trei sesiuni de training a câte 3 zile unui număr de 20 de persoane în vederea formării rețelei de 12 monitori. Cordonatorul de program a participat la un training în domeniul drepturilor minorităților.

4. Gestionarea de programe cu finanțare externă

Începând cu anul 2004, CNCD beneficiază de un program de asistență PHARE, dar derularea programului începe doar în februarie 2005. În această perioadă BDO a gestionat două finanțări externe (OSI și MRG), pentru anul 2005 existând noi programe cu finanțare externă.

5. Activitatea de cooperare internațională

La acest capitol, merit „promovării activității și imaginii instituției”, CNCD stă mult mai bine. Se pare că acest tip de activități a reprezentat prioritatea instituției, și nu combaterea și sancționarea fenomenului discriminării. CNCD a participat la reuniuni regionale și internaționale ale Consiliului Europei, ONU, OSCE ș.a.

6. Studiul și investigarea dosarelor și sancționarea faptelor de discriminare

În acest domeniu, atât de important, cifrele vorbesc de la sine. CNCD a primit 353 de petiții, aplicând 24 de avertismente

și 7 amenzi contravenționale (în total 51 milioane lei). La BDO au fost înregistrate și documentate mai mult de 400 de cazuri, 35 de plângeri au fost trimise la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 12 la Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării. Într-un caz anterior înregistrat, documentat și asistat de BDO, trimis spre soluționare Curții Europene a Drepturilor Omului (Notar Gheorghe jr. vs. România), s-a obținut o soluție pe cale amiabilă, astfel victima a primit ca daună suma de 41.000 de euro.

7. Asigurarea transparenței asupra măsurilor care se iau în vederea implementării legislației în domeniul prevenirii și combaterii discriminării

Conform raportului CNCD, „Consiliul a lansat pagina de web a instituției [...] care va promova activitatea acestuia și va facilita comunicarea cu cei interesați” (s.n. – deocamdată la „Activitatea CNCD” nu apare nimic). BDO dispune de o pagină de web, care conține activitatea biroului (din 1995), rapoarte, studii, etc.

8. Alte acțiuni

Nu toate activitățile BDO pot fi incluse, chiar și forțat, în capitolele de activități definite de și pentru CNCD. Doar cu titlu de informare, câteva dintre aceste activități: monitorizarea alegerilor locale și generale, monitorizarea unor autorități și instituții locale, campania pentru readucerea Departamentului de Relații Interetnice la rang de minister.

Concluzie

Cum am amintit anterior, critica nu vizează în exclusivitate CNCD. Din păcate, așa funcționează instituțiile bugetare: bani mulți, rezultate nu chiar pe măsură. Și pentru a descreeți frunțile, câteva perle scoase de o altă instituție guvernamentală, Agenția Națională pentru Romi. Nu este foarte grav că într-o invitație se menționează că evenimentul va avea loc începând cu ora 10.30 iar în realitate programul începe la ora 12.30 (cei neatenți au așteptat 2 ore într-un mediu foarte plăcut, la Hotel Marriott, cu orhidee și muzică de Mozart în toaletă și cafea de 200.000 lei în restaurant), nici că între invitați sînt reprezentanți ai ONG-urilor „precum și reprezentanți ai societății civile”, nici greșelile grosolane de ortografie din „Guvernul României - Planul de Acțiune” (sic!), dar aflăm din acest plan că:

- învățămîntul obligatoriu pentru romi este de două clase — scopul al doilea la capitolul educație este: „creșterea ratei de absolvire de către elevii romi a învățămîntului obligatoriu (clasele I-II)”;

- se dorește sprijinirea romilor bogați pentru a obține locuință socială — obiectivul 3. la capitolul Locuire și mediu este: „locuințe sociale pentru familii cu venituri mari și mici, cu acces nediscriminatoriu pentru familiile de romi”.

Din enormele sume cheltuite, ne-am fi așteptat la un profesionalism ceva mai ridicat...

(H.I.)

* Utilizăm capitole de activități conform raportului de activitate al CNCD.

Frumusețea lumii este dată de diversitatea ei

Necesitatea creării unor programe după modelul Academiei Interculturale Transsylvania a Ligii Pro Europa este imperioasă într-un țară multiculturală cum este România.

Deși România este un stat multicultural, prin excelență, recunoscând în mod oficial 19 minorități naționale (maghiari, romi, ucraineni, germani, ruși-lipoveni, turci, tătari, sârbi, slovaci, bulgari, croați, greci, evrei, cehi, polonezi, italieni, armeni, albanezi, macedoneni), în articolul 1 al Constituției, România este definită ca stat național.

Academia Interculturală Transsylvania își propune să le ofere participanților posibilitatea de a „trăi” multiculturalismul așa cum este, o ideologie a diversității, având menirea de a oferi un cadru de afirmare pentru identitatea de grup, de a răspunde unei lumi în permanentă schimbare, de a recunoaște importanța vieții comunitare și de a constitui o formă de legitimare a drepturilor colective.

Dacă după primul război mondial, accentul s-a pus pe minoritățile naționale, în raport cu individul, după cel de-al doilea război mondial, raportul s-a schimbat, prevalând individul în fața minorității. Însă, în ultimii ani asistăm din nou la o inversare a raportului, determinată în mare măsură și de apărarea în fața fenomenului globalizării, ce-și propune crearea nu numai a unui sistem din ce în ce mai dens de rețele de comunicare, de informații, de canale de circulație a mărfurilor și a capitalului, ci și o uniformizare a raporturilor sociale dintre oameni. În fața acestui pericol de constituire a unor forme sociale, politice, culturale și economice identice, s-a simțit nevoia găsirii unui instrument de protecție, și acesta a fost promovarea drepturilor colective și apărarea specificității fiecărei culturi.

Academia își propune, atît prin cursurile oferite, cît și prin vizitele făcute în mijlocul comunităților etnice, să-i facă pe studenți conștienți de faptul că în perspectivă multiculturalistă orice minoritate presupune o dublă postură, separarea de restul societății, ceea ce se definește prin privatitate comunitară (pentru ca între minoritate și majoritate să nu existe relații conflictuale și pentru că este absolut necesară conservarea propriei identități) și integrare (aceasta reprezintă pentru minorități o condiție de rezolvare a intereselor sale în țara în care locuiește, ce se realizează printr-o negociere continuă între minorități și majoritate).

În perioada 27 februarie – 5 martie s-a desfășurat la

Cluj-Napoca și Odorheiul Secuiesc cea de-a doua sesiune a Academiei Interculturale Transsylvania – ediția a VII-a, avînd ca subiect de dezbatere comunitatea maghiară și considerată de unii drept cea mai „grea” sesiune a Academiei, întrucît raporturile români-maghiari au generat conflicte mai puțin sau mai mult vizibile și instrumentate de cărcurile politice, cum au fost și evenimentele de la Tîrgu-Mureș din primăvara lui 1990, ce au lăsat o pată neagră în istoria post-decembristă a României.

Ne-am aflat – cei 16 studenți – în fața unor referenți de o reală valoare (cei mai mulți, profesori universitari la Universitatea Babeș Bolyai din Cluj), de la care am aflat o mulțime de lucruri, ce au intrat de acum în zestrea noastră academică: diferențele culturale dintre maghiari și români, evoluția demografică a comunității maghiare, istorie, literatură, filosofie, muzică maghiară, diferența dintre ceangăi și secui, multiculturalismul liberal, elemente de etnografie și folclor, viața spirituală a comunității maghiare. La toate acestea s-au adăugat și cursuri despre comunitatea romilor din Transilvania și despre regionalizare.

Dacă la Cluj, accentul s-a pus pe dimensiunea teoretică, la Odorheiul Secuiesc, dimensiunea comunicării interculturale a avut cîștig de cauză. Odorheiul Secuiesc, un oraș din România în care 95% din populație este de naționalitate maghiară, concentrează o lume diferită de cea cu care cei mai mulți sîntem obișnuiți, o lume a culturii maghiare (cu tot ce presupune aceasta: origini istorice comune, voința de coabitare, tradiții specifice,

limba comună, identitate etnică specifică). Vizitele făcute în Odorhei și intrarea în contact cu locuitorii orașului ne-au demonstrat încă o dată că aici nu-și găsesc locul conflictele etnice.

Majoritatea dintre noi fiind pentru prima dată în Odorheiul Secuiesc, am fost impresionați de „coloratura” orașului, de farmecul său multicultural, de oamenii cu care am intrat în contact, fie cei obișnuiți, de pe stradă, cît și cei care lucrează la primărie, sau la școala românească din oraș. Am fost impresionați de cuvintele pe care doamna de la Primărie, care ne-a făcut o prezentare a orașului, ni le-a dresat la plecare: „Să mai veniți pe la noi, că nu sîntem răi”. Am fost impresionați de activitatea d-nei profesoare și consilier la Primărie, din partea Alianței Populare, Georgeta Búzás, care imediat după Revoluție a început, cu o determinare fantastică, un program de educație interculturală, ale cărui rezultate nu au întîrziat să apară. Printre

cei care ne-au lăsat o amintire deosebită se numără și pastorul reformat, Bekő István, care punându-ne să interpretăm un text biblic, a deschis o dezbateră foarte interesantă, în care toți ne-am lăsat purtați. În plus, am realizat încă o dată cât de interesantă și minunată este și această diversitate religioasă, atunci când știi să o interpretezi și să o apreciezi.

O lecție importantă ne-au oferit-o elevii din clasa a V-a a Liceului „Marin Preda”, redată sub forma unui silogism din care foarte mulți au de învățat: „Românii sînt oameni. Maghiarii sînt oameni. Oamenii sînt egali. Deci românii și maghiarii sînt egali”.

La sfîrșitul sesiunii am realizat toți, dacă mai era nevoie, cât de valoroasă este diversitatea, ce contribuție substanțială aduc maghiarii României și ce pierdere ar suferi România dacă și aceștia ar părăsi țara, precum au făcut-o celelalte două comunități tradiționale: evreii și germanii. Așa că după cele șapte zile petrecute la Cluj și Odorhei, am început să ne punem întrebări precum: de ce nu putem renunța la etnocentrism? De ce există încă divergențe? De ce naționalitatea diferită stă la originea unor discriminări? De ce nu înțelegem că interacțiunea dintre *mine* și *celălalt* este atât de simplu de realizat, încît nu necesită decît voință (de a comunica) și o minte deschisă, eliberată de tot felul de prejudecăți?

În contextul integrării în Uniunea Europeană, care este democrată, tolerantă, conservă și promovează diversitatea, de unde și deviza acesteia – *unitatea în diversitate*, România va trebui să-și pună serios întrebări privitoare la felul în care va reuși să administreze diversitatea, în primul rînd în interior, ca apoi să poată face față celei din afara ei, de la nivel european. Dacă în marea familie europeană, căreia sperăm să i ne alăturăm în 2007, dorim să fim tratați ca egali de către germani, englezi, francezi, italieni, spanioli ș.a., trebuie să începem prin a ne face curat la noi acasă, să înțelegem și apoi să punem în practică ideea că în România toți cetățenii, indiferent de naționalitatea avută sînt egali, nu numai *de iure*, ci și *de facto* și că un român din România nu este cu nimic mai presus decît un maghiar, rom, german, evreu etc., care trăiește în această țară.

Un alt cîștig al celei de-a doua sesiuni a Academiei Interculturale Transsylvania a fost creșterea gradului de comunicare și de cunoaștere dintre participanți. Dacă la prima sesiune ne identificam cu orașele/țara de proveniență: Cluj, Timișoara, Iași, Tîrgu-Mureș, București, Republica Moldova, acum identitatea fiecăruia dintre noi a început să se contureze din ce în ce mai clar, iar personajele au prins nume: Nicoleta, Ghenadie, Andreea, Alex, Mihaela, Andrei, Laura, Mihai, Kinga, Simion, Lavinia, Vlad, Claudia, Attila, Dan și Georgiana, neuitînd să o amintim aici și pe draga noastră coordonatoare a programului, Jutka. Tot acum am devenit conștienți de faptul că ne leagă atât o prietenie, ce sperăm să învingă timpul și distanța, cât și o misiune comună ca academicieni: a-i ajuta pe ceilalți să vadă și să înțeleagă realitatea așa cum este ea, și nu cum vor alții să o construiască, potrivit unor interese meschine, să aprecieze structura „colorată” a României și să realizeze, așa cum am făcut-o și noi, că frumusețea lumii este dată tocmai de diversitatea ei.

Georgiana Sisilică

Argument

S-a terminat de ceva timp, dar efectele se fac simțite acum și cresc în intensitate pe măsură ce trece timpul.

Eu, o studentă din București, mi-am dat seama că am păreri negative despre comunitatea maghiară dar în același timp realizam că nu am prea multe informații și că, de fapt, opiniile mele sînt prejudecăți (grea constatare mai ales cînd te pretinzi mare liberal și o persoană grozav de tolerantă!). Și tocmai atunci, ca un făcut, a apărut această academie în calea mea! Mi-am dat seama că ea va reprezenta mijlocul optim pentru mine pentru a mă lămuri și a-mi forma o opinie corectă...

Din momentul în care am fost acceptată ca studentă a Academiei Interculturale, am început să mă analizez și să îmi reevaluez sistemul de opinii, iar sesiunile care au urmat nu au făcut decît să mă ajute în acest proces.

Săptămîna maghiară a venit ca o confirmare a faptului că oamenii sînt în esența lor la fel (și anume minunați...) și că este nevoie doar de dorința noastră pentru a-l înțelege pe celălalt, oricît de diferit ar părea el. Viața nu ar mai fi așa fascinantă dacă nu ar exista deosebiri între noi; ne reflectăm în ceilalți și, dacă toți am fi la fel, nu ne-am cunoaște nici noi alte fațete ale personalității noastre.

Am înțeles acum mult mai bine și mai profund o serie de aspecte: cât de importantă este înțelegerea istoriei și a relațiilor lor și efectelor acesteia; că nu e nu e cazul să regretăm vreun moment al istoriei pentru că asta ar însemna să ne regretăm sau mai bine-zis să ne negăm pe noi înșine. De ce? Pentru că noi nu am mai fi aceiași sau pentru că noi poate nici nu am mai fi acum aici în acest context... că doar prezentul nu ar mai fi același fără trecut. Am învățat cât de important este să acceptăm trecutul și să privim către viitor.

A fost la sesiunea din martie a Academiei o inițiere în cultura maghiară, doar o bază, un punct de pornire, dar care a fost suficient pentru a-i realiza valoarea și importanța. Nu mai contează, cred, acum informațiile în sine; mult mai importantă a fost comunicarea și relațiile pe care le-am stabilit acolo. Desigur, informațiile și-au avut rolul lor, dar care este foarte important numai dacă se ajunge în final la efecte mai adînci, la schimbarea mentalității, la creșterea toleranței, la dorința de cunoaștere și chiar la o creștere a activismului și a implicării... Păcat că aceste rezultate nu pot fi măsurate prea riguros pentru a vedea într-adevăr cât de mult bine face o astfel de Academie.

Ceea ce am constatat în viața mea de zi cu zi este faptul că există mulți (chiar foarte mulți) oameni care au prejudecăți și manifestă comportamente intolerante – pentru ei astfel de programe ar fi foarte potrivite dar propria lor închistare îi împiedică să realizeze acest lucru. Noi, cei care am fost pînă acum în această academie, facem parte din categoria oamenilor care încearcă măcar să cunoască și să fie toleranți. Poate că sarcina noastră este de a identifica modalitatea optimă pentru a crește implicarea și toleranța în rîndul celor care parcă nu se regăsește deloc... o sarcină dificilă dar cred că de asta este cel mai mult nevoie.

Primii pași au fost făcuți... trebuie să ne dăm seama care sînt următorii.

Andreea-Loredana Tudorache

NOUL ANTISEMITISM

Liga PRO EUROPA salută participarea președintelui României la comemorarea a 60 ani de la deportarea evreilor la Auschwitz și interpretează acest gest de solidaritate cu memoria victimelor nazismului și fascismului ca o expresie a voinței politice de a respecta și în România memoria Holocaustului.

Participarea României la efortul conjugat al țărilor europene de a comemora Holocaustul, în contextul resuscitării antisemitismului, s-a manifestat în ultimii ani printr-un șir de măsuri pozitive, pe care Liga PRO EUROPA le-a salutat la momentul respectiv. Astfel, Parlamentul României a adoptat Ordonanța de urgență nr. 31 din 13 martie 2002 privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii, iar Guvernul a declarat ziua de 9 octombrie Ziua Holocaustului în România. Sub înaltul patronaj al președintelui României, s-a constituit Comisia Internațională pentru Studierea Holocaustului în România, condusă de Elie Wiesel, premiat cu premiul Nobel pentru Pace.

În aceste condiții, Liga PRO EUROPA constată cu surprindere că în unele orașe din România, cu sprijinul tacit al autorităților locale și județene, cultul Mareșalului Ion Antonescu, activitatea organizațiilor dedicate memoriei sale, ca și a noilor mișcări antisemite, extremiste și xenofobe (Noua Dreaptă, Mișcarea Legionară) continuă nestingherite în spațiul public, inclusiv cu susținerea financiară a bugetelor locale, și că revistele acestora sînt difuzate prin sistemul public.

Aceste complicități tacite nu fac decît să submineze credibilitatea măsurilor luate de Parlament, Președinție și Guvern, semănînd confuzie în rîndul publicului, mai ales al tineretului, și jignind memoria victimelor Holocaustului.

Liga PRO EUROPA rămîne devotată libertății de expresie, un pilon esențial al democrației, dar respinge cu fermitate cultul public al persoanelor care s-au făcut vinovate de Holocaust.

Liga PRO EUROPA cere primarilor, consilierilor locali, prefectilor din Transilvania (Cluj, Oradea, Tîrgu-Mureș, ș.a.)

să întreprindă imediat măsurile necesare pentru schimbarea denumirii străzilor care poartă încă numele de „Ion Antonescu” și să sisteze accesul la fonduri sau utilizarea spațiilor publice de către grupuri sau organizații care promovează cultul celor vinovați de Holocaust.

Liga Pro Europa cere ca la Tîrgu-Mureș, oraș în care există unul din puținele monumente dedicate victimelor Holocaustului, Consiliul local, primarul și prefectul recent numit să ia de îndată măsurile necesare pentru schimbarea denumirii Bd. Ion Antonescu în Bd. Cetății, așa cum a decis Consiliul Municipal la data de 27 septembrie 2002.

Tîrgu-Mureș, la 3 februarie 2005

Dreptul la privatitate încălcat de Serviciul de Evidența Informatizată a Persoanelor

În orice democrație, datele personale ale cetățenilor sînt strict protejate. În România, legea care ar trebui să garanteze dreptul la privatitate a apărut doar în 2001 (Legea nr. 677 din 21 noiembrie 2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, M. Of. 709/2001). Totuși, cetățeanul nu poate trăi cu siguranța că datele lui personale, înregistrate de diferite autorități, nu vor fi utilizate în mod abuziv. Recente amenințări există: dl. Dan Matei Agathon a declarat, înainte de alegerile parlamentare, că va solicita parchetelor să verifice apartenența etnică a persoanelor care au aderat la organizații ale minorităților naționale. La vremea respectivă (octombrie 2004) s-a pus întrebarea firească: cum anume deține statul informații despre apartenența etnică a fiecărui cetățean?

Conform legislației privind recensămîntul în România, persoanele nu pot fi obligate să-și declare datele al căror grad de confidențialitate (sensibilitate) este ridicată: apartenența etnică și religioasă. Totodată, datele personalizate trebuie distruse, păstrîndu-se doar date statistice pe baza cărora persoanele nu pot fi identificate.

Există însă o altă modalitate prin care statul obține și stochează astfel de date despre cetățeni: cererea pentru eliberarea actului de identitate. Fără nici o legătură cu actul de identitate, în formular ni se solicită declararea religiei și naționalității; totodată, și fără să se specifice că declararea acestor date este facultativă. Pe formular nu se specifică nici un caracter secret („Secret de serviciu după înregistrare” scrie, spre exemplu, pe cererea pentru eliberarea unui nou pașaport – care, dealtfel, nu conține astfel de date).

De ce ni se solicită pentru eliberarea actului de identitate apartenența etnică și religioasă? Ce se întîmplă cu aceste date? Sînt întrebări care rămîn fără răspuns. Prin urmare, ar trebui modificate de urgență formularele pentru acordarea actelor de identitate, iar datele deținute ar trebui distruse.

Haller István

COMUNICAT DE PRESĂ

Liga PRO EUROPA își exprimă consternarea și indignarea față de modul în care o importantă personalitate a medicinei, dr. Raed Arafat, director SMURD, a fost tratat, în emisiunea „100%” (Realitatea TV, 14 februarie 2005) de către dr. Sorin Oprescu, senator PSD și director al Spitalului Universitar București.

Recurgînd la etichetări xenofobe, dl. senator PSD a ridiculizat apartenența etnică a întemeietorului SMURD, dr. Raed Arafat, încălcînd prin aceasta prevederile O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

Liga PRO EUROPA va solicita Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării să se sesizeze de îndată în acest caz, aplicînd sancțiunile legale.

Tîrgu-Mureș, la 15 februarie 2005

La cumpăna anilor 2004-2005

Crăciunul și începutul noului an, fie după stilul vechi sau stilul nou, îndeamnă deopotrivă la concluzii despre anul care s-a încheiat și prognoze pentru anul care începe.

Cred că în anul 2004 Republica Moldova s-a pomenit în fața unei răscruci, cu două drumuri ducând în direcții opuse, nemaiputând să evite sau să amâne o alegere clară. Ajunsă la răscruce, conducerea statului a ales drumul spre Europa. Prin aceasta, țara a făcut un pas hotărâtor către ieșirea din așa-numitul "spațiu post-sovietic", arealul imperial istoric rusesc, caracterizat de sărăcie, corupție, fărădelege, deznaționalizare, șantaj militar.

Deocamdată, moldovenii din Transnistria sînt ținuți în acel areal prin forța armelor și a aparatului represiv străin. Soarta lor ne-a preocupat în decursul anului. Să ne gândim la ei și în aceste zile. Chișinăul oficial, pentru prima dată după mulți ani, a început acum să se ocupe serios de această problemă.

Anul acesta, așadar, Republica Moldova s-a întors în sfîrșit hotărît cu fața către Europa și cu spatele către Eurasia. Venind din partea unui președinte comunist, decizia d-lui Vladimir Voronin și a echipei sale a părut neașteptată pentru o parte a societății din Republica Moldova, pentru observatorii occidentali, și desigur pentru stăpînii Kremlinului, care încă se mai visau stăpîni și pe Ucraina, Georgia și așa mai departe.

Reorientarea conducerii de la Chișinău a părut cu atît mai surprinzătoare cu cît statul însuși fusese împins la un pas de lichidare prin așa-numita "federalizare" cu reprezentanții Rusiei de la Tiraspol, cu pretinsa "mediere" ruso-oseceistă și așa-zisele "garanții" rusești. Nu mă refer anume la Memorandumul Kozak, dar la întreaga concepție a "federalizării", mai ales documentele ruso-oseceiste pe baza cărora încă se mai negocia pînă către mijlocul anului 2004. Rezultatul lor ar fi scos Republica Moldova din orizontul Europei, fixînd statul pe orbita politică și militară a Rusiei.

Cred că acest pericol în cele din urmă a șocat conducerea Republicii Moldova, determinînd-o să-și concentreze urgent eforturile către menținerea statului și a șanselor unui viitor civilizat european pentru populația țării. Aceasta înseamnă, la modul concret și practic, reorientarea către Europa.

Subsemnatul a criticat, chiar sever uneori, politica oficială promovată în anii trecuți și recenți la Chișinău, chiar în prima jumătate a anului încheiat. Punctul de cotitură a apărut la mijlocul anului 2004. Astăzi, în zilele bilanțului anual, schimbarea în bine se cuvine a fi recunoscută și salutată. La fel de important este ca partidele de opoziție să poată discuta eficient cu guvernarea, în mod critic ca în orice democrație, dar pornind întotdeauna de la interesul național, și fără ca cineva să-și mai ofere vreodată serviciile la curtea stăpînitorilor de odinioară.

Anul 2005 oferă Republicii Moldova trei speranțe pe care nu le-a mai avut niciodată din 1991 înapoi. Conturate pentru prima oară abia anul trecut, aceste trei șanse formează baza pe care se poate construi temeinic începînd cu anul acesta.

Prima: Salvagardarea statului Republica Moldova ca realitate de netăgăduit. Efortul Rusiei de a dizolva statul prin șantajul militar și politic al "federalizării" a eșuat, fiind respins de către conducerea republicii după multe frămîntări interioare, practic fără vreun sprijin extern, dar în consens cu opinia publică pro-europeană majoritară.

Asigurarea continuității statului este cea dintîi condiție pentru reformarea și modernizarea economică, domnia legii, combaterea jafului din avutul public, atragerea investițiilor occidentale, garantarea drepturilor și a libertăților cetățenilor. Nimic din toate acestea nu-i posibil dacă dănuirea statului e pusă sub semnul întrebării, așa cum din păcate a și fost pusă sub semnul întrebării în Republica Moldova de atîția ani. Intrînd în anul 2005 putem spune pentru prima dată că am depășit, cred că definitiv, acea situație de provizorat.

A doua speranță: Republica Moldova pășește în anul 2005 la aplicarea unui Plan de Acțiune, convenit cu Uniunea Europeană. Acest plan reprezintă cea mai mare responsabilitate pe care și-a asumat-o guvernarea, nu numai către Uniunea Europeană, dar mai ales către cetățenii statului. Succesul măsurilor întreprinse va putea să deschidă mai larg, în fața Republicii Moldova, ușa Uniunii Europene, care abia a început să se întredeschidă acum.

Pornind la aplicarea Planului de Acțiune, Republica Moldova nu are voie să se poticnească la examenul alegerilor. Pînă acum, toate alegerile parlamentare și prezidențiale în republică au fost cinstite și corecte, apreciate ca atare de către observatorii internaționali. Iată de ce alegerile din martie nu numai că trebuie să îndeplinească standardele europene, dar și să nu fie mai prejos de acele standarduri respectate chiar de către Republica Moldova timp de aproape 15 ani. Un examen de alt gen, mai ales cetățenesc, trebuie să-l treacă o parte a opoziției: acea troika e datoare să-i trimită imediat înapoi acasă pe "tehnologii politici" tocmiți la Moscova.

A treia speranță a anului 2005 vine cu perspectiva îmbunătățirii relațiilor cu România, victoria blocului democratic condus de Victor Iușcenko în Ucraina, și intrarea deplină a statelor Baltice, a Poloniei, și a altor țări favorabile Republicii Moldova în Uniunea Europeană, unde li se va alătura și România în 2007. Am toate temeiurile să afirm că țările recent intrate în Uniunea Europeană sînt dornice să întindă o mîna de ajutor din interiorul UE către Ucraina, Republica Moldova, Georgia. Alegeri cinstite și corecte vor da posibilitatea Republicii Moldova să conlucreze cu Georgia pentru rezolvarea problemelor comune, foarte asemănătoare, în ceea ce privește trupele rusești și integritatea teritorială; și să conteze pe sprijinul democrațiilor, atît vechi cît și noi, în structurile europene.

Aceste posibilități sînt acum deschise, dar bineînțeles cu condiția ca învingătorii în alegeri să ne lanseze pe calea spre Europa, ci nu să ne întoarcă spre acea Eurasie post-sovietică din care am ieșit la cumpăna anilor 2004-2005.

1%

pentru Liga Pro Europa

Vrei ca autoritățile să respecte legea și să ne respecte drepturile?

Vrei să existe un control civil asupra autorităților statului?

Vrei să existe un spirit de înțelegere între diferitele comunități din România?

Vrei ca tinerii să știe și să poată face ceea ce generația matură nu a știut sau nu a fost lăsată să facă?

Vrei ca noi, cetățenii țării, indiferent de naționalitate, religie sau sex, să avem șanse egale?

Vrei să trăim într-un mediu curat și sănătos?

Înființată în decembrie 1989, Liga PRO EUROPA se zbate de 15 ani ca Voi, și copiii Voștri, să puteți trăi într-un astfel de mediu european.

Numai în 2004, prin activitatea Ligii PRO EUROPA:

- 360 de persoane au beneficiat de asistența juridică gratuită a Biroul pentru Drepturile Omului
- 24 de liceeni au fost inițiați în mecanismele democrației și statului de drept în cadrul Colegiul Democrației
- 75 de studenți din toată țara s-au reunit în cadrul Academiei Interculturale și Universității de Vară Transsylvania pentru a redescoperi bogăția interculturală a Transilvaniei
- Peste 1500 de cititori au putut urmări în publicațiile Editurii Pro Europa evoluția modelelor politice europene
- Mii de cetățeni de toate vârstele au beneficiat de programele noastre, seminarii, conferințe, colocvii.

Prin noul Cod fiscal, începînd din 2005 poți hotărî asupra 1% din impozitul tău pe venit, acordîndu-l — fără a afecta în nici un fel veniturile tale — unor organizații neguvernamentale. Acordînd 1% din impozitul tău activităților și programelor Ligii poți contribui personal la atingerea țelurilor de mai sus.

Dacă vrei ca măcar o parte a impozitului plătit de tine să ajungă în beneficiul direct al cetățenilor, completează **Declarația de venit global**, lit. H pct. 2 astfel:

Denumire entitate: ACI Liga PRO EUROPA

Cod de identificare fiscală: 4027807

Cont bancar (IBAN): RO83 RZBR 0000 0600 0015 8270.

Mulțumim!

AJUTĂ SĂ FII AJUTAT!

Pro Europa poate fi citită pe Internet la adresa:

www.proeuropa.ro

Liga PRO EUROPA Liga

Copreședinți:

Smaranda ENACHE și CSÍKY Boldizsár

Director Editură: SZOKOLY Elek

540049 Tîrgu Mureș, P-ța Trandafirilor nr. 5, et. III, CP. 1-154

Tel/fax: +40-(0)265-250182; 250183, e-mail: office@proeuropa.ro

CONTENTS:

P.1: *The Pro Europa League Has Turned Fifteen* — remarks by foreign diplomats, Romanian thinkers and journalists on PEL's contribution to democratisation and europeanisation of Romania;

P.2: *A Romanian/Hungarian synopsis of the PEL's main events in January-February 2005;*

P.3-9: *Romania Needed an Infusion of Europeannes — Establishing the Pro Europa League Was the Most Natural Thing — Our Pro Europa League... — Due to the Pro Europa League I Was Able to Become European before Romania's Official Accession to the EU — We Helped Other People Live with the Need for Freedom — The Pro Europa League Has This Mission: to Steer Things towards Normality — We Have Had a Significant Contribution to Creating an Atmosphere of Normality — On the Fifteen Years of Activity of the Pro Europa League — Our Ideals Have Not Changed — The Pro Europa League after 15 Years of Existence* — A patchwork of remarks concerning the fifteenth anniversary of the Pro Europa League, the way the organisation was designed, its past and ongoing activity and its plans for the future in the context of the contemporary history of Romania;

P.9: *Romanian-Hungarian Relations* — a review of the volume edited by the Pro Europa League and the Ethno-Cultural Diversity Resource Center;

P.10, 14: *The Money Mincing Machine* — a comparison of the activity and of the funds spent by the National Council for Fighting Discrimination and the Human Rights Office within PEL;

P.11: *New Anti-Semitism* — In its press release PEL gives a warning against the peril of the new anti-semitic movements and against the blind-eye attitude of the authorities towards them;

P.12-13: *Argument; The Beauty of the World Lies in Its Diversity* — The second session of the Intercultural Academy Transsylvania was devoted to the Hungarian community in Transylvania and helped students have a broader, unbiased perspective on its culture and its relations with the Romanian majority;

P.15: *At the Turn of the Year* — After Moldavia changed its orientation towards the Western world, new possibilities opened up for a better cooperation both with the EU and Romania;

P.16: *1% for the Pro Europa League* — advertising notice targeting fund raising for the PEL from the gross income revenue.

Responsabil de număr: Doina BACI

Multiplicat la **MEDIAPRINT**

*PRO EUROPA este publicată cu sprijinul
Open Society Institute și Charles St. Mott (SUA)*